

Slovenska psihologija

Prva dela slovenskih avtorjev

Psihološka dela rojakov v renesansi

Na Slovenskem ima psihologija že dolgo tradicijo. Prvo psihološko delo domačega avtorja je verjetno knjiga Davida Verbca (Verbec, polatinjeno Verbezius) *Disputatio de temperamentis* (*Razprava o temperamentih*) iz leta 1598. Po vsej verjetnosti je to prvo pravo knjižno psihološko delo, ki ga je napisal slovenski avtor. Pred tem najdemo le kak rokopis s psihološko tematiko (en tak rokopis z naslovom *De anima* je celo iz 14. stoletja; Simoniti, 1971). Med bero renesančnih filozofskih spisov spod peres avtorjev slovenskega rodu najdemo torej tudi monografsko obdelano psihološko tematiko. Nedvomno torej velja, da “imajo tudi Slovenci svojega renesančnega psihologa”, kot navaja Pečjak (1983).

DAVID
VERBEC

Disputatio de
temperamentis (1598)

Slovenska filozofska in teoretična (neeksperimentalna) psihologija

19. stoletje in prehod v 20. stoletje

Več psiholoških del in razprav najdemo nato šele v 19. stoletju. Po Pečjakovih (1983) navedbah je prve psihološke razprave v slovenskem jeziku pisal Josip Križan (1841 do 1921), rojen v Križevcih pri Ljutomeru, pozneje profesor na gimnaziji v Varaždinu. Objavljal je v Zori, kjer sta leta 1872 izšla spisa *Naloga in izvirki dušeslovja* in *Pozabljenje in spomnjenje*, leta 1873 pa *Razvoj predstave duše človeške* in *Nadčutni svet*. Izdal je tudi knjižno delo, ki pa je izšlo v hrvaškem jeziku (*Nauk o čustvima*, 1885). V

Janko Pajk (1837 do 1899)

Zori je bil leta 1879 objavljen Pajkov prevod psihološko filozofskega spisa Duša - jedinstveno bitje. V tem času je Janko Pajk (1837 do 1899) napisal v nemščini tudi knjižna dela, v letih 1886/87 besedilo doktorske disertacije (prevedeni naslov: *K teoriji človeškega posnemanja*) in leta 1896 knjigo *Praktična filozofija*. Pajk je sploh pomemben avtor za slovensko filozofsko in psihološko znanost. Njegov intelektualni format je nedvomen, o tem pričajo pomembna dela, ki pa jih je pisal predvsem v nemščini. Zanimivo je, da je imel psihologijo za temeljni del filozofije (v tem prepričanju sicer ni bil osamljen). Svojo disertacijo je sam pojmoval kot psihološko razpravo (Jerman, 1987), glede na to bi jo lahko pogojno šteli za prvo sistematiko (filozofske) psihologije kakega slovenskega avtorja.

Prvi v slovenščini napisani knjigi, ki predstavljata sistematičen pregled psihologije, sta izšli skoraj istočasno. Časovno prvenstvo gre, kot kaže, vendarle *Izkušvenemu dušeslovju*, ki ga je napisal Franc Gabršek (1856 do 1937), učitelj v Krškem, izšlo pa je leta 1889 v Ljubljani v založništvu Pedagoškega društva iz Krškega. Po vsebini pa je veliko pomembnejša knjiga *Dušeslovje*, delo Franciška Lampeta (1859 do 1900). Zaradi njene kakovosti jo navadno sploh omenjajo kot prvo psihologijo, napisano v slovenščini (tako npr. Trstenjak, 1969 in Slak, 1977). Prvi zvezek knjige je zelo verjetno izšel že leta 1889 (Slak, 1977; Pečjak, 1983), drugi zvezek pa naslednje leto, vendar, kot navaja Pečjak (1983) z naslovnico za oba zvezka.

Čas, v katerem so nastajali prvi psihološki spisi v slovenščini, sovпада z nastankom moderne znanstvene psihologije: leta 1879 je namreč Wilhelm Wundt, eden izmed "očetov" te psihologije ustanovil v Leipzigu prvi psihološki inštitut in laboratorij. V tem času je bil Wundt že dokaj znan, vendar v slovenskih virih, ki jih omenjam, njegovega vpliva še ni čutiti. Tako Križan kot Pajk sta bila vsaj glede psiholoških vprašanj bolj usmerjena k asociativistični psihologiji Johanna Herbartu. To ni nič nenavadnega, saj so bili Herbartovi pogledi zelo vplivni in so odmevali tudi v praksi, zlasti v pedagoških krogih. Janko Pajk je v Gradcu sploh poslušal predavanja Herbartovega učenca Aloisiusa Riehla, postala sta celo osebna prijatelja in razvila zanimivo pismeno korespondenco (Jerman, 1987). Pajk je po svojem znanju, razgledanosti in izvirnosti seveda izstopal med tedanjimi pisci psiholoških del na Slovenskem, ob bok mu lahko postavimo le Lampeta.

Francišek Lampe

strukturalna usmeritev

neotomizem

Lampetovo delo je poglobljeno in kritično, je napisano v duhu, ki zelo dobro ustreza tedanjim - tudi takratnim najsodobnejšim - tokovom v psihologiji in ga po kakovosti lahko primerjamo z najboljšimi sočasnimi sistematikami psihologije drugod po svetu. Po obsegu je primerljivo še bolj, saj zajema kar 528 strani, torej bistveno več kot vsa druga dela vse do povojnih avtorjev, ki so se temu obsegu tudi komaj približali. Lampe je po eni strani upošteval vse psihološko pomembnejše avtorje svojega časa (npr. Webra, Brentana, Helmholtza, Wundta, Stumpfa, Lotzeja, Kraepelina, Höffdinga idr.), po analizah Štefana Slaka (1977) pa je razvil tudi dokaj izviren lastni sistem psihologije. Njegovo teoretično orientacijo bi lahko označili kot pretežno strukturalno in analitično, torej blizu Wundtovi (med vsemi avtorji ga Lampe največ citira), s filozofskega aspekta pa bi lahko govorili tudi o poskusu "sinteze neotomizma s sodobno znanostjo" (Verbinc, 1970). Omenjena knjiga pa ni edini Lampetov psihološki prispevek. Takšni so vsaj še sestavek *Spomin* (1886), poglavje o dušeslovju v knjigi *Uvod v modroslovje* (1887) in *Dušeslovna pisma* (1894).

Med prvo in drugo svetovno vojno

Pomemben mejnik v razvoju slovenske znanosti pomeni ustanovitev Univerze v Ljubljani v letu 1919. Med pobudniki in organizatorji prve slovenske univerze je bil Mihajlo Rostohar (1878-1966), ki je študiral v Gradcu pri Alexiusu von Meinongu, utemeljitelju predmetne filozofije in nato promoviral na dunajski univerzi. Še pred prvo svetovno vojno se je Rostohar habilitiral na Karlovi univerzi v Pragi (njegovo habilitacijsko delo je bilo pozneje prevedeno v slovenščino z naslovom *Uvod v znanstveno mišljenje*), se leto dni izpopolnjeval v Leipzigu pri Wilhelmu Wundtu, "očetu psihologije" in pri znanih psihologih tiste dobe, Kruegerju, Külpeju in Stumpfju. Leta 1912 je ustanovil prvi laboratorij za eksperimentalno psihologijo v Pragi in tedaj je tudi začel prav tako v Pragi predavati eksperimentalno psihologijo.

Rostoharju sicer ni bilo usojeno nadaljevati akademske kariere na novoustanovljeni ljubljanski univerzi, saj je v času njene ustanovitve zaradi spleta okoliščin in iz osebnih razlogov zapustil Slovenijo in se je vrnil na Češko, kjer je od leta 1923 do 1939 deloval kot univerzitetni profesor na brnski univerzi. Od leta 1926 do 1939 (do nemške okupacije) je vodil brnski inštitut za eksperimentalno psihologijo. Med nemško okupacijo je bil ponovno v domovini in takoj po vojni se je vrnil v Brno, kjer je ostal do leta 1948, ko se je pred pritiskom nove stalinistične oblasti spet vrnil v Slovenijo. Šele leta 1949 se je začel uresničevati Rostoharjev davni projekt o razvoju eksperimentalne psihologije na slovenskem. S predavanji na ljubljanski univerzi je začel v letu 1949, nato pa vodil ustanovljeni samostojni oddelek za psihologijo (1950) in inštitut za psihologijo (1952). Bil je glavni organizator in predavatelj (sploščina sploh edini) študija psihologije kot samostojne stroke pri nas.

Tako se med obema svetovnjima vojnama moderna, eksperimentalno usmerjena psihološka znanost v Sloveniji še ni uveljavila, prav tako pa se tudi še ni razvil samostojni študij psihologije in še manj psihologija kot poklicna dejavnost. To seveda ne pomeni, da psihologije na slovenskem ni bilo. Na ljubljanski univerzi so se oblikovala nekako tri središča psihologije. Prvo lahko označimo kot teološko filozofsko, ki ga je zastopal predvsem Aleš Ušeničnik (1868-1952). Pri Ušeničniku so psihološka vprašanja vkomponirana v sistem tomistične filozofije, vendar ima celotni sistem nekako psihološko filozofsko obeležje, saj temelji na samozavedanju kot izhodišču filozofije (*Uvod v filozofijo*, 1921 in 1924). Ušeničnikovo delo je pomembno in kaže na visok filozofski domet, vendar pa pri njem ne moremo govoriti o kaki izvorni filozofski psihologiji.

Drugo središče medvojne psihologije na Slovenskem je predmetno filozofsko. Predstavljal ga je Meinongov učenec France Veber (1890-1975). Veber je bil v svojem času vpliven avtor, dokaj izviren, in danes, po desetletjih načrtne "pozabe" se nam zdi njegovo delo upravičeno tehtno in pomembno. Vebrova psihologija, ki jo je razvijal predvsem v dveh zgodnejših delih, v *Analitični psihologiji* (1924) in *Očrtu psihologije* (1924), je temeljila na predmetno filozofski orientaciji. Na tem temelju pa je Veber zgradil celovit psihološki sistem, ki ga je v *Analitični psihologiji* slikovito shematiziral na način, ki spominja na sodobne grafične modele. Sploh je Veber celotno delo podnaslovil kot "Prvi poskus sistematične geometrije duha" (več o tem v Pečjak, 1983). Tudi druga Vebrova dela kažejo na sistemsko doslednost in izvorno razmišljanje. Zanimivo je, da se je v *Estetiki* (1925) lotil psihološke tematike (problem predstavnosti produkcije) na način, ki nekako sintetizira meinongovski predmetno filozofski pristop na eni strani in

Univerza v Ljubljani
(1919)

Mihajlo Rostohar med
pobudniki
Rostoharjeva "češka"
kariera

Aleš Ušeničnik (1868 do
1952)

France Veber (1890 do
1975)

likovno psihološki (gestaltistični) pristop na drugi strani (Trstenjak, 1979, po Pečjak, 1983). Tudi Veber se nikjer ni bistveno približal znanstveni, empirični psihologiji; eksperimentalno psihologijo je priznaval, vendar se ji ni posvečal.

Karl Ozvald (1873 do
1946)

Tretje središče medvojne slovenske psihologije je utelešal pedagog Karel Ozvald (1873-1946). Bil je dober poznavalec sodobne filozofije in psihologije, po orientaciji pa je bil tudi on bliže duhoslovni psihologiji kot empirični psihologiji. To je razvidno iz vsebine glavnih dveh psiholoških Ozvaldovih del, ki odsevata zlasti duh Sprangerjeve duhoslovne usmeritve: *Osnovna psihologija* (1932) in *Prirodoslovna in duhoslovna smer v psihologiji* (1934).

V delih Ušeničnika, Vebra in Ozvalda odsevajo nekateri pomembni tokovi sodobne filozofije in filozofske psihologije, (neo)tomizem, predmetna filozofija, fenomenologije, personalizem in duhoslovna psihologija. Druge pomembne psihološke smeri in šole, ki so se v tem času uveljavljale v svetu, so bile pri nas le malo zastopane in celo komaj odmevne. Akademska eksperimentalna psihologija je z Rostoharjem takorekoč v celoti emigrirala. Pavlovizem, behaviorizem in druge objektivistične smeri niso prav prodrle. Gestaltizem in celostno psihologijo so navajali in sprejemali, a le teoretično, ne pa tudi raziskovalno. Nekaj odmevnosti je imela psihoanaliza (o njej sta pisala npr. Ozvald in Šerko). Tudi razvijajoča se aplikativna psihologija (testiranje, psihotehnika, svetovanje) se ni oprijela, vse do ustanovitve banske poklicne svetovalnice, kjer je Vlado Schmidt uvedel psihotehnične testne metode.

Uveljavljanje znanstvene psihologije

Uveljavitev psihologije kot samostojne znanosti in stroke

Dogajanje po drugi svetovni vojni pomeni velik preobrat v razvoju slovenske psihologije. Ta preobrat pa ni posledica kake posebne politične ali siceršnje družbenosistemske naklonjenosti do psihologije. Nasprotno, psihologija je bila (takšna ali drugačna) med leti 1945 in 1949 po najboljši stalinistični maniri dobesedno ukinjena. Po informbiroju in po Rostoharjevem prihodu (1948) pa so glavne ovire odpadle in slovenska psihologija je začela hitro premagovati zaostanek.

empirični obrat

Mihajlo Rostohar

Novejši razvoj slovenske psihologije ima nekaj temeljnih značilnosti. Glavno obeležje povojne slovenske psihologije je izrazita preusmeritev k prevladujočim tokovom psihologije razvitega sveta. To pomeni veliko spremembo že v odnosu do medvojne psihologije: če je bila ta omejena na nekaj bolj filozofsko orientiranih smeri in so na vseh glavnih področjih znanstvene psihologije zijale bele lise, je povojna psihologija veren odsev sodobne znanstvene psihologije. Preobrat k empirični psihologiji je bil kar preoster, tako da je bila spekulativna psihologija praktično povsem odrinjena.

Z uveljavljanjem znanstvene psihologije in empirične metodologije sovpada tudi uveljavljanje psihologije kot samostojnega študija in psihologije kot samostojne poklicne dejavnosti. V kratkem času so se razvile vse pomembne psihološke discipline in vsa pomembna področja psihološke strokovne in poklicne dejavnosti, ki jih poznajo sicer v razvitem svetu. Število psihologov je naglo naraščalo in že pred desetletji se je Slovenija po številu psihologov na prebivalstvo učvrstila v samem svetovnem vrhu. V primerljivi meri se je razvila tudi raziskovalna in

publicistična psihološka dejavnost. Slovenska psihologija že dolgo ni akademski unikum, ampak je razvejana stroka, v kateri po številu prevladujejo psihologi, ki delajo v praktičnih psiholoških panogah. Največ je zaposlenih na šolah, v zdravstvenih ustanovah, v industriji, menedžmentu in v medijih. Vendar ostaja sorazmerno veliko psihologov, ki delajo v raziskovalnih ustanovah.

Rostohar in Trstenjak

Po drugi svetovni vojni je bil na slovenski univerzi v Ljubljani končno ustanovljen samostojni oddelek za psihologijo (1950). Njegov ustanovitelj Mihajlo Rostohar je s tem položil temelje za opisani razvoj psihologije. Njegovo delo so tu nadaljevali njegovi učenci in poznejši sodelavci, Ivan Toličič, Levin Šebek in Vid Pečjak. Oddelek za psihologijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je odtlej središče tega razvoja - v akademskem, pedagoškem, znanstvenem pogledu še posebej. Z izjemo Antona Trstenjaka so praktično vsi slovenski psihologi bodisi Rostoharjevi učenci bodisi učenci kakega njegovega učenca. V zadnjih dveh desetletjih se je obseg Oddelka za psihologijo precej povečal, pridružil pa se mu je večje število psihologov, ki akademsko delujejo na drugih fakultetah obeh slovenskih univerz, tako npr. na obeh pedagoških fakultetah, na Fakulteti za družbene vede, na Fakulteti za socialno delo, na Pravni fakulteti, Ekonomski fakulteti, Medicinski fakulteti, Teološki fakulteti in drugod.

Anton Trstenjak

Pomembno središče slovenske psihologije pa je tudi v povojnem času ostala Teološka fakulteta, kjer je deloval Anton Trstenjak (1906-1996), v svetu najbolj znan in tudi najplodnejši slovenski psiholog. Njegovo znanstveno delo je izjemno vsestransko, saj obsega izrazito eksperimentalne raziskave (po svetu so znane zlasti njegove raziskave v psihologiji barv), teoretične razprave, poljudna dela, vse do del, ki predstavljajo sintezo filozofskih, psiholoških in antropoloških pogledov na človeka. Trstenjakov imponantni znanstveni opus obsega prek 500 objavljenih enot in med njimi več kot 70 knjižnih del, če štejemo prevode in ponatise. Med njegovimi najpomembnejšimi deli so *Oris sodobne psihologije I in II* (1969, 1971), *Problemi psihologije* (1976) in *Človek, bitje prihodnosti* (1985). Bil je prvi, ki je pri nas napisal samostojna dela o pastoralni psihologiji, industrijski psihologiji, ekološki psihologiji, ekonomski psihologiji in psihologiji ustvarjalnosti.

Današnje stanje in perspektive

Razvoj teoretičnih in uporabnih disciplin

Današnja podoba slovenske psihologije kot znanstvene vede in stroke se v bistvenih potezah ne razlikuje od psihologije, kot jo najdemo drugje v razvitem svetu. Zastopane so vse glavne in uveljavljene psihološke discipline, ki jih danes psihologija pozna. To velja tako za teoretične (obča psihologija, razvojna psihologija, socialna psihologija, psihologija osebnosti in diferencialna psihologija, psihometrija, psihopatologija, psihofiziologija, nevropsihologija idr.), kot za uporabne discipline (klinična psihologija, šolska psihologija, industrijska in organizacijska psihologija, psihologija prometa, psihologija športa in druge). Dokaj eklektično so zastopane tudi različne konceptualne in teoretične usmeritve, ki so značilne za sodobno psihologijo v svetu. Morda bi pri vodilnih raziskovalcih in avtorjih slovenske psihologije zasledili afiniteto do kognitivne, humanistične (antropološko-personalistične) in socialno kognitivne orientacije v psihologiji. Vendar so opazni tudi vplivi nekaterih drugih usmeritev in šol, npr. neobehavioristične in psihoanalitične.

Zlasti na uporabnem področju se pojavljajo vedno nove psihološke discipline, ki so bolj ali manj specializirane. Med novejšimi so npr. ekološka in ekonomska psihologija, organizacijska psihologija, inženirska psihologija, psihologija športa, psihologija prometa, psihologija trženja, politična psihologija, vojaška psihologija, zdravstvena psihologija idr. Tudi znotraj že navedenih nalog bi našli njihove "podpanoge", prav tako bi npr. lahko govorili o vmesnih podpanogah kot je npr. socialna psihologija dela.

Notranja delitev psihologije na posamezna področja in discipline se ustrezno odraža tudi v strukturi akademskih in raziskovalnih ustanov, ki se ukvarjajo s psihologijo. Najmočnejša tovrstna inštitucija je Oddelek za psihologijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, ki je za sedaj tudi edini sedež samostojnega študija psihologije pri nas. Tudi sicer je stanje psihologije kot stroke primerljivo s psihologijo v razvitem svetu. Glede na relativno število psihologov in študentov psihologije je Slovenija precej pri vrhu svetovne lestvice.

Glavna področja psihološkega raziskovanja in publiciranja

Namen tega prikaza je predvsem ustvariti podobo slovenske psihologije kot vede, torej znanstvene discipline in ne toliko kot stroke oziroma poklicne dejavnosti (čeprav se seveda te stvari v več pogledih povezujejo). V nadaljevanju bom zato skušal podati še kratek prerez psihološkega znanstvenega raziskovanja v Sloveniji v zadnjih desetletjih. Kot v drugih strokah bi seveda tudi v psihologiji našli področja, ki so bolj propulzivna in druga, ki so manj. Za pričujoči prikaz so meritorni predvsem raziskovalni dosežki (tako empirični kot teoretični), a seveda ne tisti, ki ležijo v predalih, temveč tisti, ki so objavljeni.

obča psihologija

kognitivna psihologija

kognitivni procesi

simbolika

emocije in motivacija

ustvarjalnost

odločanje

Največ raziskav in publikacij v slovenski psihologiji najdemo na področju občje in kognitivne psihologije. Raziskovalno in publicistično delo se je na teh širokih področjih osredotočalo na raziskovanje zaznavanja, kognitivnih procesov in simbolike, kognitivnih shem in reprezentacij (Pečjak, 1977; Polič, 1989; Musek, 1990; Trstenjak, 1978, 1989; Kovačev, 1997a, b; Bečaj, 1997; Avsec, 1998; Tušak, 1998; Tancig, 1995, 1996, 1998), emocionalnih in motivacijskih procesov (Lamovec, 1984, 1986), ustvarjalnosti (Trstenjak, 1981; Pečjak, 1987; Jaušovec, 1997a, 1997b, 1998; Žagar, 1984, 1991), inteligentnosti (Pogačnik, 1995), odločanja (Musek, Polič, Bahovec, 1985), znanstveno teoretskega statusa psihologije (Miheljak, 1992, 1995, 2001; Musek, 1983, 1999; Ule, 1986). Omeniti velja tudi učbenike za psihologijo (Šali, Musek, Pečjak, Kompare in sod.) in za zgodovino psihologije (Pečjak, Musek). Zgodovina slovenske psihologije je zajeta v delih Pečjaka, Trstenjaka in Muska, monografijo na to temo pa pripravlja slovensko ameriški psiholog Štefan Slak.

psihologija osebnosti

Precej raziskovanja je deležno tudi področje psihologije osebnosti, antropološke, diferencialne psihologije in psihometrije. Tu najdemo dela, ki obravnavajo sistematsko psihologijo osebnosti (Musek, 1977, 1978, 1982, 1993a,b,c, 1999), teorije osebnosti (Lamovec, Musek, Pečjak, 1975; Musek, 1988), osebnostno diagnostiko (Lamovec in sod., 1994; Bucik, 1997). Druga se ukvarjajo z integralnimi vidiki osebnosti, npr. s psihologijo identitete, jaza in samopodobe (Kobal, Musek, 1996, 1997, 2001; Kobal, 2000; Kovačev, 1998; Musek, 1992). Posebno v zadnjem času je nastalo več del, ki obravnavajo psihološko problematiko vrednot, vrednotnega sistema in vrednotnih usmeritev (Musek, 1983, 1986, 1993c; 2000, 2001; Pogačnik, 1986; Lešnik, 1996; Musek, Lešnik, Musek, 1993; Ule, Miheljak, 1993), psihološko problematiko spola, spolnih shem in razlik

med spoloma (Avsec, 1998), problematiko, ki zajema nacionalne značilnosti, narodnostni značaj in nacionalno identiteto (Trstenjak, 1991a; Musek, 1994).

Med temeljnimi področji psihologije je nedvomno psihološka metodologija, vključujoč teorijo psihološkega ocenjevanja in raziskovanja ter psihometrijo. Tu je nastalo nekaj del (Trstenjak, 1969, 1979, 1976; Musek, Polič, Pečjak, 1981; Bucik, Brenk, 1992; Bucik, 1997; Musek, 1999). Slovenski psihologi pa so bili dejavni tudi na najbolj klasičnem področju eksperimentalne psihologije, v psihofiziki (Brenk, Jurčič, 1981; Brenk, Poljanšek, 1997). Skušali so celo razširiti psihofizične koncepte (Helsonov model ravni adaptacije) na kognitivno področje (Musek, Polič, 1971, 1976).

Naslednje pomembno področje psihološkega raziskovanja je razvojna psihologija, ki se pogosto povezuje z ustrezno problematiko šolske oziroma pedagoške psihologije. Na teh dveh področjih je nastalo več del, ki se ukvarjajo z razvojno in pedagoško problematiko otrok in mladostnikov, prav tako pa dela, ki obravnavajo razvoj v odraslem obdobju in starosti (Toličič, Zorman, 1977; Pečjak, 1991, 1998; Marentič-Požarnik, 1978; Horvat, Magajna, 1987; Piciga, 1989, 1995, 1996; Žagar, 1991; S. Pečjak, 1999; Peklaj, 1992; Jaušovec, 1996, 1998; Zupančič, 1996; Zupančič, Horvat, 1990; Zupančič, Horvat, Svetina, 1994; Zupančič, Svetina, 1993; Marjanovič Umek, Lešnik Musek, 1997, 1998a,b; Marjanovič Umek, Lešnik Musek, Pečjak S., Kranjc, 1999; Marjanovič Umek, Zupančič in sod., 2001a,b; Cugmas, 1997, 1998, 1999, 2001, 2002; Bakračević-Vukman, 1996, 1998; Musek Lešnik, Bergant, 2001; Žorga, Dekleva, 1997; Žorga, Dekleva, Kobolt, 2001).

Posebno v novejšem času je vse več raziskav in objav na področju socialne psihologije, psihologije komunikacije in sorodnih področij (Ule /Nastran Ule/, 1986, 1992, 1993, 1994, 1997, 2000; Jezernik, 1984, 1991; Čačinovič Vogrinčič, 1993; Sadar, 1991; Bečaj, 1997; Rus 1991a, 1991b, 1994, 1997; Miheljak, 1997; Kovačev, 1997c, 1998). Nekaj del je izšlo s področja politične psihologije (Pečjak, 1990, 1994, 1995a, b, 1997, 1999; Musek, 1995, 1997, 1998; Polič, 1997; 1998; Ule, 1997; Ule, Miheljak, 1995).

Dokaj živahno se je v zadnjih desetletjih razvijala uporabna psihologija. Na njenih področjih najdemo pomembnejše publikacije in raziskave v klinični psihologiji (Bras, 1977; Požarnik, 1978; Šali, 1974, 1975; Tušak, 1992; Praper, 1995, 1996, 1999; Jensterle, Mlakar, Vodušek, 1996; Jensterle, Mlakar, Vodušek, Frith, 2000; Rojšek, 1996; Gostečnik, 1997, 2001), klinični psihodiagnostiki (Tušak, 1998), zdravstveni psihologiji (Požarnik, 1978; Ramovš, 1981, 1983; Tekavčič, 1996; Tekavčič, Zavašnik, Groleger, 1998; Pačnik, Marušič, 1998, 1999; Marušič in sod., 1999; Marušič, Musek, Gudjonsson, 2001; Polič, 1998; Lamovec, 1990, 1998; Musek, 1993; Kline, Polič, Zabukovec, 1998), industrijski in organizacijski psihologiji (Trstenjak, 1948; Konrad, 2000a, 2000b; Konrad, Kline, 1990; Sabadin, 1997; Kline, 2001), ekonomski psihologiji in psihologiji trženja (Trstenjak, 1983; Ule & Kline, 1996), psihologiji socialnega dela (Čačinovič-Vogrinčič, 1998, 2000a, 2000b; Mesec, 1989, 2000; Mesec, Čačinovič-Vogrinčič, 1996; Flaker, 1998, 1999, 2001), ekološki psihologiji (Trstenjak, 1981; Polič, 1998), prometni psihologiji (Polič, Zabukovec, Žlender, 1996), psihologiji športa (Tušak & Tušak, 1994), kriminološki psihologiji (Dekleva, 1998a, 1998b, 1999, 2001; Umek, Meško, 1999; Umek, Musek Lešnik, 1995; Musek Lešnik, 1998a, 1998b; Umek, Musek Lešnik, Meško, 1998; Meško, Umek, Musek Lešnik, 1998; Meško, Umek, 1999), prva dela s področja parapsihologije (Musek, 1995), živalske psihologije (Tušak, 2002).

psihološka
metodologija in
psihometrija

psihofizika

razvojna psihologija

pedagoška psihologija

socialna psihologija

politična psihologija

kommunikacija

klinična psihologija

zdravstvena psihologija

psihologija dela

psihologija socialnega dela

ekonomska psihologija

ekološka psihologija

psihologija prometa

psihologija športa

kriminološka psihologija

parapsihologija

živalska psihologija

Med objavami slovenskih psihologov v tujini velja med drugimi omeniti dela Rostoharja, Trstenjaka, Pečjaka, Konrada, Muska, Poliča, Marušiča, Uletove, Jaušovca, Bucika, Zupančičeve, Kobalove. Nekaj pomembnejših knjižnih del slovenskih avtorjev navaja preglednica 11.1.

Preglednica 11.1.

Nekatera pomembnejša knjižna dela v zgodovini in sedanjosti slovenske psihologije.

Ime in priimek avtorja	Dela
David Verbec (Verbezius)	Disputatio de temperamentis (1598)
Josip Križan (1841 do 1921)	Naloga in izvirki dušeslovja Pozabljenje in spomnjenje (1872)
Janko Pajk (1837 do 1899)	K teoriji človeškega posnemanja (1886/87)
Franc Gabršek (1856 do 1937)	Izkustveno dušeslovje (1889)
Frančišek Lampe (1859 do 1900)	Dušeslovje (1890, prvi del verjetno 1889)
France Veber (1890 do 1975)	Analitična psihologija (1924) Očrt psihologije (1924)
Karel Ozvald (1873 do 1946)	Osnovna psihologija (1932) Prirodoslovna in duhoslovna smer v psihologiji (1934)
Mihajlo Rostohar (1878 do 1966)	Osnove obče psihologije (1961) Osnove socialne psihologije (1965) Psihologija (1966)
Anton Trstenjak	Oris psihologije (1969, 1971), Problemi psihologije (1976), Človek in barve (1978), Psihologija ustvarjalnosti (1981), Človek bitje prihodnosti (1985), Za človeka gre (1991)
Ivan Toličič, Leon Zorman	Okolje in uspešnost učencev (1977)
Vid Pečjak	Psihologija spoznavanja (1975), Nastajanje psihologije (1983), Misliti, delati, živeti ustvarjalno (1987), Psihologija množice (1994), Politična psihologija (1995), Psihologija staranja (2001)
Pavel Kogej	Organizacija in psihologija dela (1963)
Borut Šali	Rorschachova psihodiagnostika (1974), Motnje v branju in pisanju (1975)
Hubert Požarnik	Kako ohranimo duševno zdravje (1978)
Barica Marentič - Požarnik	Prispevek k visokošolski didaktiki (1978)
Stanislav Bras	Izbrana poglavja iz psihoterapije (1977)
Janek Musek	Osebnost (1982), Simboli, kultura, ljudje (1990), Znanstvena podoba osebnosti (1995), Osebnost in vrednote (1993), Osebnostni portret Slovencev (1994), Ljubezen, družina, vrednote (1995), Neznanke duha (1995), Psihološki modeli in teorije osebnosti (1999), Nova psihološka teorija vrednot (2000)
Tanja Lamovec	Emocije (1984) Motivacija (1988)
Marko Polič	Poglavja iz zaznavanja (1989) Psihološki vidiki nesreč (1994)
Mirjana Ule (Ule Nastran)	Od krize psihologije h kritični psihologiji (1986), Socialna psihologija (1992), Temelji socialne psihologije (1997), Sodobne identitete: v vrtincu diskurzov (2000)

Ludvik Horvat	Razvojna psihologija (1987, v soavtorstvu z L. Magajna)
Maks Tušak	Risanje v psihodiagnostiki (1992), Psihologija športa (1994, skupaj z Matejem Tušakom)
Vid Pogačnik	Pojmovanja inteligentnosti (1996)
Valentin Bucik	Osnove psihološkega testiranja (1997)
Janez Bečaj	Temelji socialnega vplivanja (1997)
Asja Nina Kovačev	Govorica barv (1997), Govorica telesa, 1997, Individualna inkolektivna identiteta (1997)
Miro Kline	Psihologija tržnega komuniciranja (1996, skupaj z M. Ule)
Velko S. Rus	Socialna in societalna psihologija (1997)
Vlado Mihelj	Camera obscura psihologije (1995), Spoznavni temelji psihologije (2001)
Darja Kobal	Temeljni vidiki samopodobe (2000)
Sonja Pečjak	Osnove psihologije branja (1999)

Kot posebno uveljavljen objektivni kriterij pomena znanstvene stroke lahko navedemo tudi število objav znanstvenih raziskovalcev v psihologiji. Največ objav v celoti – poleg znanstvenih tudi strokovnih in drugih - imajo Anton Trstenjak (47 knjig in okrog 500 drugih enot), Vid Pečjak (25 knjig, okrog 350 enot), Janek Musek (33 knjig, 330 enot), Marko Polič (10 knjig, blizu 500 enot). Največ znanstvenih knjig (znanstvenih monografij) imajo Anton Trstenjak, Janek Musek, Vid Pečjak, Mirjana Ule in Marko Polič. Do leta 2002 beležimo pri slovenskih avtorjih naslednje število del, ki so uradno kategorizirana kot znanstvena dela (zajeti so avtorji z 15 ali več deli). Za dva izmed njih (Anton Trstenjak in Vid Pečjak) je treba povedati, da so uradni podatki (klasifikacija COBISS Ministrstva za šolstvo, znanost in šport) zelo nepopolni in da je dejansko število del bistveno nad uradno vodenim. Zato navajam pri teh dveh avtorjih v oklepaju še dodatno oceno, ki upošteva nezajeta ali nerazporejena znanstvena dela. Pri drugih avtorjih kakih večjih odstopanj ni.

Preglednica 11.2.

Slovenski psihologi z največ objavljenimi znanstvenimi deli.

AVTOR/ICA	ŠTEVILO DEL
Anton Trstenjak	34 (dejansko okrog 100)*
Vid Pečjak	32 (dejansko okrog 80)*
Janek Musek	83
Marko Polič	75
Mirjana Ule	67
Zlatka Cugmas	48
Maja Zupančič	47

Darja Piciga	44
Norbert Jaušovec	43
Peter Praper	41
Nina Asja Kovačev	38
Bojan Dekleva	38
Tanja Lamovec	35
Ljubica Marjanovič Umek	35
Barica Marentič Požarnik	35
Vitold Flaker	31
Darja Kobal	31
Vlasta Zabukovec	29
Edvard Konrad	28
Velko S. Rus	28
Valentin Bucik	26
Damijan Mumel	26
Nevenka Černigoj Sadar	26
Ludvik Horvat	25
Janez Bečaj	23
Vlado Mihelj	21
Christian Gostečnik	20
Andrej Marušič	18
Petra Lešnik Musek	16
Sonja Žorga	16
Klas Matija Brenk	15
Cirila Peklaj	15

